

CAPITOLUL AL III-LEA. DELIMITAREA DECĂDERII FAȚĂ DE ALTE INSTITUȚII JURIDICE

Secțiunea 1.

Comparație între decădere și prescripția extinctivă a dreptului material la acțiune

§1. Scurte considerații privind prescripția extinctivă a dreptului material la acțiune

Noul Cod civil reglementează dreptul comun al prescripției extinctive a dreptului material la acțiune în cuprinsul art. 2500-2544, fiindu-i, totodată, aplicabil acesteia și titlul III al cărții a VI-a a codului^[1].

Potrivit dispozițiilor art. 2500 alin. (1) și (2) C. civ. privitoare la obiectul prescripției extinctive, dreptul material la acțiune, definit ca dreptul de a constrânge o persoană, cu ajutorul forței publice, de a executa o anumită prestație, de a respecta o anumită situație juridică sau de a suporta orice altă sancțiune civilă, după caz, se stinge

---

^[1] Pentru un studiu comparativ privind prescripția extinctivă în reglementarea noului cod cu cea anterioară, a se vedea C.T. UNGUREANU, *Satornicirea prescripției extinctive în Codul civil (Legea nr. 287/2009), comparativ cu reglementarea anterioară*, în *Dreptul nr. 7/2012*, p. 23-39. De asemenea, pentru trasarea principalelor modificări aduse de noul Cod civil în materie, se consulta N. ȚĂNDĂREANU, *Prescripția extinctivă prin prisma prevederilor noului Cod civil (Legea nr. 287/2009)*, în *R.R.D.J. nr. 6/2011*, p. 173-182.

prin prescripție, dacă nu a fost exercitat în termenul prescris de lege.

De asemenea, în conformitate cu art. 2506 alin. (2) și (3) C. civ. referitor la efectele prescripției extinctive, după împlinirea termenului de prescripție, cel obligat poate să refuze executarea obligației, dar, dacă a executat-o totuși de bunăvoie, nu are dreptul să ceară restituirea prestației, chiar dacă la data executării nu știa că termenul prescripției era împlinit.

În ceea ce privește regulile aplicabile prescripției extinctive, prin raportare la art. 2515 alin. (1) și (3) C. civ., prescripția extintivă este reglementată prin lege, însă părțile care au capacitate deplină de exercițiu pot, prin acord expres, să modifice durata termenelor de prescripție sau cursul prescripției prin fixarea începutului acesteia ori prin schimbarea clauzelor legale de suspendare sau, după caz, de întrerupere a acesteia.

Cu referire la modalitatea de invocare, potrivit art. 2512 alin. (1) și (2) și art. 2513 C. civ., prescripția poate fi opusă numai de cel în folosul căreia curge, în fața primei instanțe, prin întâmpinare sau, în lipsa invocării, cel mai târziu la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate, neputând fi invocată, din oficiu, de către organul de jurisdicție competent.

Din coroborarea acestor texte legale putem deduce că prescripția extintivă reprezintă acea instituție juridică, reglementată, de principiu, prin norme de ordine privată, prin care dreptul material la acțiunea în justiție este stins, dacă nu a fost exercitat în termenul de prescripție prevăzut de lege, termen ce poate fi modificat de părți, în anumite condiții.

III. Delimitarea decăderii față de alte instituții juridice

Pot fi enumerate următoarele elemente definitorii ale prescripției extinctive:

- prescripția extintivă stinge numai dreptul material la acțiune (dreptul de a obține condamnarea pârâtului), iar nu și dreptul subiectiv (drept primar) și nici dreptul procesual la acțiune (dreptul de a sesiza organul de jurisdicție cu soluționarea acțiunii civile)^[1];
- deși prescripția este reglementată prin lege, părțile care au capacitatea deplină de exercițiu pot încheia convenții privitoare la prescripție, în limitele legii;
- prescripția poate fi invocată numai de către persoana în folosul căreia aceasta curge, într-un anumit termen legal procedural, iar nu și, din oficiu, de către organul de jurisdicție;
- prescripția nu operează de drept [art. 2506 alin. (1) C. civ.], fiind necesară statuarea organului de jurisdicție în privința sa, la sesizarea părții în folosul căreia aceasta curge;
- părțile pot renunța la prescripția împlinită, precum și la beneficiul termenului scurs pentru prescripția începută și neîmplinită (art. 2507 C. civ.).

---

^[1] Dreptul la acțiune presupune mai multe componente, unele procesuale (posibilitatea de a sesiza organul de jurisdicție, de a formula cereri, de a invoca excepții procesuale, de a propune probe, de a formula concluzii etc.), iar una materială, respectiv posibilitatea titularului dreptului subiectiv de a obține obligarea subiectului pasiv la executarea unei anumite prestații, de a respecta o anumită situație juridică sau de a suporta orice altă sancțiune civilă. A se vedea, pentru dezvoltări, G. BOROI, *op. cit.*, ed. a 2-a, p. 254.

§2. Asemănări între decădere și prescripție extinctivă

- a) Atât decăderea, cât și prescripția extinctivă îndeplinesc o funcție educativă (preventivă) – impulsionează titularii să își valorifice drepturile în termenele prescrise –, precum și o funcție extinctivă sau sancționatoare (dacă funcția educativă nu și-a atins scopul) – stingerea anumitor drepturi exercitate peste termen^[1].
- b) Ambele instituții juridice sunt reglementate atât de norme de ordine publică, cât și de norme de ordine privată.

Astfel, în materia prescripției extinctive, cu titlu de exemplu, sunt norme de ordine privată cele din cuprinsul art. 2512 C. civ. privitoare la invocarea prescripției de către partea interesată, al art. 2507-2511 C. civ. vizând posibilitatea renunțării la prescripție, al art. 2515 alin. (3) C. civ. prevăzând dreptul părților de a modifica, în condițiile legii, durata termenelor de prescripție, cursul acesteia prin fixarea începutului său și cauzele legale de suspendare sau de întrerupere a acesteia etc.

În schimb, de pildă, au caracter de norme de ordine publică cele prevăzute în art. 2515 alin. (2) C. civ., potrivit căruia este interzisă orice clauză prin care fie direct, fie indirect o acțiune ar fi declarată imprescriptibilă, deși, potrivit legii, aceasta este prescriptibilă, sau invers, o acțiune declarată de lege imprescriptibilă ar fi considerată prescriptibilă, o atare clauză fiind lovită de nulitate absolută, potrivit alin. (6) al aceluiași articol.

În materie de decădere, de exemplu, constituie o normă de ordine privată cea prevăzută în art. 2549 alin. (1) teza I C. civ.,

---

[1] Pentru o analiză în detaliu a funcțiilor prescripției extinctive, a se vedea M. NICOLAE, *op. cit.*, p. 92.

III. Delimitarea decăderii față de alte instituții juridice

potrivit căruia, când termenul de decădere a fost stabilit prin contract sau instituit printr-o normă legală care ocrotește un interes privat, cel în favoarea căruia a fost stipulat sau instituit poate să renunțe, după împlinirea termenului, la beneficiul decăderii.

Are caracter de ordine publică norma înscrisă în art. 2546 C. civ. vizând limita stabilirii termenelor de decădere, în raport de care este lovită de nulitate absolută clauza prin care se stabilește un termen de decădere ce ar face excesiv de dificilă exercitarea dreptului sau săvârșirea actului unilateral de către partea interesată.

- c) Atât decăderea, cât și prescripția extinctivă a dreptului material la acțiune sunt instituții de drept substanțial, motiv pentru care, în caz de conflict de legi în timp, se va recurge la regulile stabilite în materie de aplicare în timp a legii substanțiale civile, iar, în raporturile cu element de extraneitate, vor fi supuse legii cauzei (*lex causae*)^[1].

În acest context, potrivit art. 6 alin. (4) C. civ., prescripțiile, decăderile și uzucapiunile începute și neîmplinite la data intrării în vigoare a legii noi sunt în întregime supuse dispozițiilor legale care le-au instituit.

---

^[1] Dreptul subiectiv este supus legii care reglementează fondul raportului juridic (*lex causae*). Prescripția dreptului material la acțiune este supusă legii care reglementează dreptul subiectiv a cărui ocrotire prin justiție sau prin arbitraj se solicită (I.P. FILIPESCU, A.I. FILIPESCU, *Tratat de drept internațional privat*, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 444). Termenele de decădere din drepturi au o natură de fond, fiind un element al dreptului la care se referă, și sunt supuse *lex causae*; astfel, decăderile contractuale sunt guvernate de legea aplicabilă contractului care le prevede, iar termenele legale sunt cărmuite de legea care le instituie (H. BATIFFOL, P. LAGARDE, *Droit international privé*, vol. II, Dalloz, Paris, 1962, p. 703).

- d) Ambele instituții sancționează inacțiunea titularului unui drept de a și-l exercita în termenul stabilit.

În ipoteza prescripției extinctive, sancțiunea constă în stingerea dreptului material la acțiune, ca atare, în imposibilitatea titularului dreptului subiectiv substanțial de a și-l valorifica, pe cale de acțiune în justiție.

În cazul decăderii, sancțiunea constă în însăși pierderea dreptului subiectiv sau în stingerea dreptului potestativ.

Este de menționat însă faptul că niciuna dintre sancțiuni nu stinge dreptul procesual la acțiune, părțile păstrând în continuare dreptul de a sesiza instanța judecătorească cu soluționarea cauzelor prin care tind să își valorifice drepturile lor subiective. În ipoteza în care în proces partea interesată nu va invoca în termenul legal prescripția sau decăderea de ordine privată, drepturile subiective, în măsura în care celelalte condiții ale realizării lor sunt îndeplinite, vor putea fi totuși valorificate.

- e) Atât decăderea, cât și prescripția extinctivă presupun termene și, mai mult, presupun termene până la împlinirea cărora trebuie exercitat un anumit drept, iar nu termene înăuntrul cărora este prohibită exercitarea dreptului.

Astfel, potrivit art. 2500 alin. (1) C. civ., dreptul material la acțiune se stinge prin prescripție, dacă nu a fost exercitat în termenul stabilit de lege (termen ce poate fi modificat de către părți – n.n.), iar, raportat la art. 2545 alin. (2) C. civ., neexercitarea dreptului subiectiv înăuntrul termenului stabilit atrage pierderea lui, iar în cazul actelor unilaterale, împiedicarea, în condițiile legii, a săvârșirii lor.

III. Delimitarea decăderii față de alte instituții juridice

- f) Termenele, fie că sunt de decădere, fie că sunt de prescripție, implică același mod de calcul, a cărui reglementare este tratată în art. 2551-2556 C. civ.
- g) Termenele de prescripție extinctivă pot fi modificate de părți, în condițiile legii, ca de altfel și termenele de decădere de ordine privată.

Potrivit art. 2515 alin. (3) C. civ., părțile care au capacitate deplină de exercițiu pot conveni expres să modifice durata termenelor de prescripție sau cursul prescripției prin fixarea diferită a momentului de început ori prin modificarea clauzelor legale de suspendare sau de întrerupere a acesteia, după caz. Limitele și condițiile prevăzute de lege pentru modificarea convențională a termenelor de prescripție sunt inserate în art. 2515 alin. (2), (4) și (5), nerespectarea acestora fiind sancționată cu nulitatea absolută a convențiilor sau clauzelor contrare, potrivit ultimului alineat al aceluiași articol.

Din interpretarea *a contrario* a art. 2549 alin. (2) C. civ., potrivit căruia termenele de decădere de ordine publică nu pot fi modificate de către părți, prin micșorare sau mărire, rezultă că termenele de decădere de ordine privată pot suferi astfel de modificări convenționale. Mai mult, termenele de decădere de ordine privată pot fi chiar stabilite de către părți, aspect ce rezultă din art. 2545 alin. (1) C. civ.

- h) Partea poate renunța la beneficiul decăderii de ordine privată, dar și la cel al prescripției extinctive.

Astfel, potrivit art. 2507 C. civ., nu se poate renunța la prescripție dacă aceasta nu a început să curgă, însă se poate renunța la

prescripția împlinită, precum și la beneficiul termenului scurs pentru prescripția începută și neîmplinită.

Similar, partea poate renunța la beneficiul decăderii în condițiile art. 2549 alin. (1) teza I C. civ., potrivit căruia, atunci când termenul de decădere este de ordine privată, cel în favoarea căruia a fost stipulat ori instituit poate să renunțe, după împlinirea sa, la beneficiul decăderii.

- i) Nici prescripția extinctivă [art. 2506 alin. (1) C. civ.] și nici decăderea din dreptul subiectiv nu operează de drept, în puterea legii sau a convenției, organului de jurisdicție revenindu-i rolul de a o dispune, printr-un act jurisdicțional, în condițiile invocării sale legale^[1].

§3. Deosebiri între decădere și prescripție extinctivă

- a) În timp ce prescripția extinctivă se fundamentează pe inacțiunea culpabilă a titularului dreptului și pe necesitatea asigurării securității raporturilor juridice, decăderea se bazează pe necesitatea obiectivă ca anumite acte să fie făcute într-un termen peremptoriu, indiferent dacă inacțiunea este sau nu imputabilă titularului dreptului^[2].
- b) Prescripția extinctivă stinge dreptul material la acțiune, în timp ce decăderea stinge însuși dreptul subiectiv primar

---

^[1] Pentru o analiză detaliată a modului în care operează prescripția extinctivă, a se vedea I. REGHINI, *Reflecții privitoare la modul în care operează prescripția extinctivă în reglementarea Codului civil*, în *Dreptul nr. 9/2012*, p. 26-39.

^[2] M. NICOLAE, *op. cit.*, p. 148.

III. Delimitarea decăderii față de alte instituții juridice

sau, după caz, dreptul potestativ^[1]. Dreptul subiectiv poate fi apărat, în cazul prescripției extinctive, pe calea defensivă a apărării de fond, în schimb, în cazul decăderii, el nu mai poate fi protejat nici pe această cale.

Astfel, din moment ce prescripția extinctivă stinge numai dreptul la acțiune în sens material, potrivit art. 2500 alin. (1) C. civ.,

---

^[1] Nu trebuie să confundăm prescripția extinctivă cu decăderea, aceasta din urmă implicând pierderea unui drept prin neexercitarea lui în timpul determinat de lege, pentru că termenele de decădere curg, ca și prescripțiile scurte în contra tuturor persoanelor, chiar și între soți; instanțele judecătorești trebuie să aplice din oficiu decăderea de ordine publică (D. ALEXANDRESCO, *Principiile dreptului civil român*, vol. IV, Tipografia Curții Regale, București, 1926, p. 644). În același sens, a se vedea T. IONAȘCU, E.A. BARASCH, A. IONAȘCU, S. BRĂDEANU, M. ELIESCU, V. ECONOMU, Y. EMINESCU, M.I. EREMIĂ, E. ROMAN, I. RUCĂREANU, V.D. ZLĂTESCU, *Tratat de drept civil. Partea generală*, vol. I, Ed. Academiei, București, 1967, p. 437. Se recomandă a nu se confunda prescripția extinctivă cu decăderea din drept rezultând din împlinirea termenelor determinate legal, convențional sau judiciar, fie pentru exercițiul unei opțiuni sau al unei facultăți cuprinse într-un drept, fie pentru executarea unei obligații sau a unei condamnări, fie pentru exercițiul unui drept sau al unei acțiuni (M.B. CANTACUZINO, *Elementele dreptului civil*, Ed. All Educational, București, 1998, p. 492). Pentru delimitarea dintre prescripție extinctivă, decădere de drept substanțial, uzucapiune, termen extinctiv, a se vedea și C. TOADER, M. NICOLAE, R. POPESCU, B. DUMITRACHE, *Instituții de drept civil. Curs selectiv pentru licență*, ediție coordonată de C. BÎRSAN, GH. BELEIU, FR. DEAK, Ed. Universul Juridic, București, 2004, p. 117. De asemenea, pentru o analiză comparativă a prescripției și a decăderii de drept substanțial, a se vedea G. BOROI, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, ed. a 4-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2010, p. 288-289, precum și S. NECULAESCU, *Drept civil. Introducere în dreptul civil*, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 264. Pentru o comparație a prescripției extinctive și a decăderii în materia contenciosului administrativ, a se vedea O. PODARU, *Despre prescripție și pseudo-prescripție în contenciosul administrativ*, în C.J. nr. 1/2014, p. 29-41, precum și, tot de același autor, *Termene în tandem în contenciosul administrativ – între coabitare și divorț*, în C.J. nr. 3/2014, p. 151-156.

dreptul subiectiv continuă să existe împreună cu obligația civilă corelativă, aceasta din urmă transformându-se din obligație civilă perfectă în obligație civilă imperfectă^[1].

În aceste condiții, potrivit art. 2506 alin. (3) C. civ., cel care și-a executat de bunăvoie obligația după împlinirea termenului de prescripție extinctivă nu are dreptul să ceară restituirea prestației, chiar dacă, la data executării, nu avea cunoștință despre împlinirea termenului prescripției.

Prin urmare, dreptul subiectiv nu mai poate fi ocrotit pe calea ofensivă a acțiunii în justiție, în ipoteza în care se invocă în mod întemeiat și se admite excepția prescripției dreptului material la acțiune de către partea în folosul căreia curge prescripția. În schimb, dreptul subiectiv poate fi protejat pe calea defensivă a apărării de fond, în cazul în care partea în folosul căreia curge prescripția execută de bunăvoie prestația către titular, ipoteză în care nu are dreptul de a solicita restituirea acestei prestații, întrucât în patrimoniul său există valabil obligația respectivă^[2].

În ceea ce privește însă decăderea, în momentul împlinirii termenului acesteia, se pierde însuși dreptul subiectiv din patrimoniul titularului, astfel încât acesta nu mai este în măsură să obțină realizarea pretenției sale nici pe cale de acțiune, nici pe cale de apărare

---

^[1] Obligația civilă imperfectă este cea obligație a cărei executare nu se mai poate obține cu concursul forței coercitive a statului, dar, în măsura în care ar fi executată de bunăvoie de către debitor, aceasta nu ar mai putea solicita restituirea prestației efectuate.

^[2] Totuși, în aplicarea unei soluții tradiționale bazate pe echitate, prescripția nu stinge decât acțiunea în anularea actului de voință făcut în stare de incapacitate, lăsând să subziste, în favoarea autorului actului, facultatea de a opune oricând nulitatea lui pe cale de excepție de drept material, spre a înlătura o pretenție de executare a actului supus nulității. *Quae temporalia ad agendum, perpetua ad excipiendum* (M.B. CANTACUZINO, *Elementele dreptului civil*, Ed. Cartea Românească, București, 1921, p. 69).